

DE BA

ZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.”

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Toel II : 1a, Blaast de vazuim!

Vrijdag 20 Juli 1900.

Dagg. I : 4, Is het voor u lieben wel de tijd / dat gij woont in uwe gewelste huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 1.75. Abonnemenen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóór uit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtfvrij te adresseeren aan den UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den REDACTEUR, dhr. C. MULDER te KAMPEN. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den HOOFDREDACTEUR, Dr. H. BAVINCK te KAMPEN. —

Officiële Kerkelijke Berichten enz.

PLAATSELIJKE KERKEN.

POORTVLIET, 8 Juli 1900. Heden maakte onze waarde Leeraar, de Wew. heer Da. L. Spoel, ons bekend, dat hij voor de roeping van de gemeente te Brielle bedankt had. Mocht dit besluit strekken tot ware verootmoediging, zoo zal de dienaar des Woords en de gemeente de gezegende vruchten kunnen genieten.

Namens den Kerkeraad,
W. v. d. BEUGE, Scriba.

ANTWERPEN, 11 Juli 1900. Alhier werd beroepen de Welerw. heer H. Thomas, v. d. m. te Purnerend.

Namens den Kerkeraad der Geref. kerk,
W. ROOZE, Scriba.

(Antw. Bervoetstr. 39.)

WIJERDEN EN RIJSEN, 12 Juli 1900. Heden werd alhier, onder leiding der Consulanten, tot Herder en Leeraar voor beide gemeenten met algemeene stemmen gekozen en door de kerkoraden beroepen, de Welerw. heer Da. M. Ouwendag van Zevenbergen. Dat den Koning der kerk het mocht behagen, om deze eenparige roeping weerklinkt te doen vinden in het hart van dezen zijnen dienaar, en hem bereidwillig te maken om met volle vrijmoedigheid deze roeping op te volgen, is de wensch van kerkoraden en gemeenten.

Namens de Kerkoraden,
R. DASSLAAR, Scriba.

VIJFHUIZEN, 15 Juli 1900. Een schoone en blijde dag werd ons heden bereid. Des morgens trad voor ons op de Welerw. heer J. Duijnsema van Uithuizen, die naar 1 Cor. 3 : 9 ons op de plaats van den Evangeliedienaar in 't midden der gemeente wees, om daarmede onzen Leeraar, den Candidaat H. Hangelbroek, tot zijn dienstwerk in te leiden. Deze wees ons des middags op Efez. 6 : 18, 19, de voorbede der gemeente voor de Evangeliebediening, en zijne taak op zich te nemen. Een talrijke schare was opgekomen. Wij zijn dankbaar en bidden, dat de Heere een rijkten zegen ons doe geworden.

Namens den Kerkeraad,
D. METS, Scriba.

P. S. Het adres van den kerkeraad is voortaan aan Da. H. Hangelbroek.

EMMEN, 16 Juli 1900. Gisteren na de middag-godsdiens-oefening is alhier, onder leiding van onzen geachten Consul, ds. Wiersma van Sleen, uit een tevoren gesteld drielst, met alle stemmen tot Herder en Leeraar onzer gemeente verkozen, de Welerw. heer Da. M. Hummel van Ennumtil. Moge onze eenparige roeping weerklinkt vinden in het hart van dezen zoover begerden Leeraar, en de Koning der kerk onze vurige wensch en bede in dezen vervullen, zodat wij spoedig mogen worden verblijd door zijne daden.

Namens den Kerkeraad,
H. SIKKEN, Scriba.

ANDIJK, 16 Juli 1900. Na de godsdiens-oefening van gistermorgen maakte onze geachte Leeraar Da. J. v. d. Sluis de gemeente bekend, dat Z.Eerw. een roeping had ontvangen van de Geref. kerk te Grijskerke in Zeeland. Geve God, dat wij spoedig uit Z.Eerw.'s mond mogen hooren: ik ga u niet verlaten.

Namens den Kerkeraad,
JAK. SLUJES Jz., Scriba.

BORGER, 16 Juli 1900. De Heere heeft onze gebeden verhoord, aangezien onze waarde Leeraar Da. G. Meijer ons gister bekend maakte, voor de roeping van Vrijhoeve-Capelle te hebben bedankt. Gode zij dan ook de eere.

Namens den Kerkeraad,
L. VAN DIJK.

CLASSEN.

Classis Coevorden.

De Classis Coevorden zal D. V. vergaderen te Coe-

vorden op *Woensdag 15 Aug. e. k.*

Aanvang negen uur.

Namens bovengenoemde Classis,
R. HULS, Corresp.

Nieuw-Amsterdam, 16 Juli 1900.

Classis Dordrecht.

Namens de Classis der Geref. kerken te Dordrecht wordt aan de Geref. kerken in Nederland kennis gegeven, dat *Ds. E. J. de Groot*, door zijne losmaking van de kerk te Ridderkerk, niet heeft opgehouden beroepbaar te zijn voor de Geref. kerken in Nederland.

H. G. DE JONGE, Act.

D. 18 Juli 1900.

(Z.Ew.'s adres is te Breukelen. — RED.)

VERGADERINGEN.

Cl. Woerden, 19 April 1900 te Alfen. — Bij de behandeling der instructie van de kerk van Waarder in tegenwoordigheid der Provinciale deputaten wordt besloten een commissie van onderzoek af te vaardigen. Tot afgevaardigden voor de Prov. Synode worden benoemd als primi de Pred. J. Brouwer en W. A. van Es en de Ouderl. C. J. van Geel en H. van der Bijl; en als secundi de Pred. M. Schuurman en C. S. van der Voet en de Ouderl. W. C. van Geel en J. Sepers. — W. A. VAN ES, Scriba.

Cl. Middelburg, 24 April 1900. — Een voorstel van Vrouwenpolder om voortaan de vergaderingen ten 6½ uur te eindigen, wordt met het ingediende amendement om ter bekorting van de werkzaamheden de korte predikatie niet te houden, met algemeene stemmen aangenomen.

Tot afgevaardigden naar de Prov. Synode van Zeeland worden benoemd als primi Ds. A. Littooi, Ds. J. Hulzebos en de brs. Ouderlingen K. Housterma en J. Louwerse; als hunne respectieve secundi Ds. Bouma, Dr. Wagenaar en de Ouderl. C. Verhage en P. Melis.

Bij de rondvraag naar Art. 41 D. K. O. doet Arnhemden de vraag: of er ook iets tegen is, dat 3 jongelingen, wonende te Nieuw- en St. Joostland, belijdenis afleggen in de kerk van Arnhemden? De Classis heeft daartegen geen bezwaar.

C. B. SCHOEMAKERS, Scriba.

Cl. Sneek, 25 April 1900. — Behandeld werden de door de kerkvisitatie voorgestelde wijzigingen in de regeling voor de kerkvisitatie in de Classis Sneek. Met enkele veranderingen nam de Classis die wijzigingen over, en werd de herziene regeling voor de kerkvisitatie vastgesteld.

De besprekingen van het rapport, door Ds. Veenhuizen uitgebracht, inzake het Heidschap leidden er toe, dat de Classis D. V. d. Brink en Koopmans aanwees, de volgende vergadering haar van advies te dienen, om zoo mogelijk tot een einde te komen.

Ventileering had plaats van het Agendum der Prov. Synode. Den deputaten voor de Prov. Synode werd opgedragen de aanvragen van de Hulpbehoevende kerken bij de Prov. krachtig te steunen.

Onder de rubriek „Varia” werd de vraag besproken: Hoe is het gebruik in onze kerken met be-

trekking tot de huwelijksbevestiging van zulken, waarvan een der getrouwen niet tot de Geref. kerk behoort? Verschillende methoden werden aangegeven. — D. P. KOOPMANS, h. t. Scriba.

Cl. Deventer, den 25 April 1900. — Het ingekomen akkoord van samenwerking tusschen de Provincie Groningen, Drente en Overijssel, om te zamen de Zending op Soemba te drijven, wordt na enkele wijzigingen aangenomen.

Wordt besloten een 2de collecte te houden voor de Theol. School.

Gedeputeerd worden naar de Prov. Synode van Overijssel als primi: Ds. J. Gideonse, Ds. L. M. A. Scheps, Ds. P. Zijlmaus; Ouderl. B. Huwiede, W. J. Kolkert, H. Soudorp.

Tot respectieve secundi: Ds. E. Prinsen, Ds. A. Brummekamp, Ds. J. Steinhart, Oudl. D. Lugt, J. H. Kippers, J. Pereboom.

Met algemeene stemmen keurt de vergadering goed het besluit der ineenstemming van de kerken te Enschedé A en B. — J. GIDEONSE, Scriba.

Cl. Groningen, 26 April 1900. — Het akkoord van samenwerking van de Geref. kerken der Provincie Groningen, Drente en Overijssel voor de Zending op Soemba wordt zoogoed als ongewijzigd aangenomen.

Eene aanklacht van een predikants-weduwe tegen een der kerken dezer Classis schijnt op misverstand te berusten. Met meerderheid van stemmen wordt besloten in te willigen het verzoek van die kerk om ontslagen te worden van de verplichting jegens bedoelde weduwe, volgens Art. 13 D. K. op haar rustende.

Herbenoemd worden onderscheiden functionarissen. Als kerkvisitatores worden benoemd DD. Langhout en v. d. Vegte, en voor deputaten naar de e. v. Prov. Synode als primi: DD. T. Bos en J. Westerhuis en de Ouderl. H. Bouman en Terpstra, en als secundi DD. W. Bouwman en A. v. Wijk en de Ouderl. Kajan en Velthuis.

Omtrent een vraag aangaande het verzuim van Z.-Holland, en de onkosten der Gen. Synode mede te betalen, wordt besloten te wachten tot na de Synode van die Provincie. — W. BOUWMAN, Scriba.

Cl. Gouda, op 1 Mei 1900. — De Classis besluit eenige voorstellen te brengen op de a. s. Prov. Synode. Enkele instructiën worden behandeld.

Afgevaardigden ter Prov. Synode worden gekozen. Ds. Littooi vraagt als Class. Correspondent te dezer zake, of de kerken ook iets hebben medegebracht voor de Theol. School. — Blijkt van niet. — G. WISSE JR., Scriba.

Cl. Zutphen, 10 Mei 1900 te Doesburg. — De aanvragen om financiëlen steun worden behandeld. Voor de kerk te Doesburg en te Neede zal bij de Prov. Synode dringend om hulpe gevraagd worden. Aan de kerken te Silvolde-Gendringen en Doetinchem, die zich wenschen te combineeren, wordt geantwoord, dat de Consulanten eerst nader deze zaak met de kerken zullen bespreken, opdat de Classis, op eene volgende vergadering beter ingelicht, een definitief besluit kan nemen.

Naar de Prov. Synode worden afgevaardigd:

Ds. J. N. Lindeboom en Ds. A. v. Dijken, primi; Ds. H. te Velde en Ds. J. Gommer secundi.

Ouderl. H. Ormel en H. J. ten Raai, primi; Ouderl. G. Frederiks en S. Colenbrander, secundi.

A. VAN DIJKEN, Scriba.

(Uit Het Kerkblad nr. 2, 1900.)

ONTVANGSTEN.

Voor een Kerkgebouw te Terwispe.

Van de Geref. gem. te Zutphen f 5, Lekkerkerk f 2,50, Noord-Scharwoude f 6,57, Arnhemden f 2, Minnertsma f 2,50, Warfum f 2,50, Koeverdun f 2,50, 's-Gravenmoer f 2,50, Krabbendijke f 5, Berkel en Rodenrijs f 5, Weesp f 6, Badum f 5,27½, Vlissingen f 5, Patten f 2, Kielwindeveer f 5, Spijkensse f 2,50, Gasselter-Nijveen f 2,50, Makkum f 8,12½, Ommen f 4, van Ds. B. Hoek te Ommen f 1, Ds. L. Smilde te Ommen f 1.

In de vorige opgave stond vermeld Marum f 2,50 dit moet zijn Marum f 2,50.

P. A. SMILDE, Penn.

Heerenveen, 16 Juli 1900.

Voor de Theologische School.

1/2 Coll. Waddingsveen	Axel	f 17,69
	f 6,06 Voorthuizen	- 11,47

Voor de Uitbreiding.

N. N. Vijfhuizen Haarlemmermeer f 5.
Door br. E. W. Heyblom te Velp, Corr. Cl. Arnhem de contrib. uit Nijmegen van Ds. J. K. f 2,50, J. C. R. f 1, C. J. M. f 1,50, G. Ph. R. f 1.
Gift van Ds. H. W. J. v. B. f 2,50, Mevr. R. f 2,50, Mevr. L. C. v. E. f 1.
Door Ds. L. Bouma te Middelburg, Corr. Cl. Middelburg, de contrib. uit Veere, Corr. Ds. A. Dekkers, van J. v. d. Klein f 1, J. Langebeek f 0,50, Ds. Dekkers f 1, D. Midavaine f 0,25, J. Maas f 0,25, C. Maas f 1, A. Volkers f 1.

De Penningmeester van de Theologische School, Dr. H. FRANSSEN.

Zwolle, 14 Juli 1900, Potgietersingel 120.

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door Ds. G. Goeree, coll. spreekbeurt v/d Zend te Wageningen f 9,50

Door Ds. Schuurman te Alphen, uit Bodegraven, voor het lezen van Heidenbode en Mosterdzaad na afstrek van abonnementskosten f 40, v/d Zondagsch. te Alphen f 6,37½, van Jan v. Egmond 163 halve centen f 0,81½, samen - 47,19 benevens een kistje met 7500 gobr postzegels bijeenverz. door M. Hoeksema; M. Vierbergen; A. Giele; J. v. Egmond en J. Zwanebeek.

Van den Uitgever de opbrengst Mosterdzaad jaarg 1898 - 709,61½

Pinkstercollecten.

Ter Aar	f 3,—	O. Wetering	f 22,43
Aarlanderveen	- 15,15	Woerden	- 23,87
Alphen	- 109,08	Woubrugge	- 7,52½
Bodegraven	- 111,—	Zevenhoven	- 13,07½
Leenwarden	- 6,74	Zwammerdam	- 26,78½
Nieuwkoop	- 3,90	Waddingsveen	- 18,62½
Nieuwveen	- 11,51	's-Gravenzande	- 24,73½
Noorden	- 2,87½	Sauwert	- 20,27
Oudshoorn	- 24,06	Goede	- 15,30
Waarder	- 12,11	Schoondijke	- 50,28

N. B. In nr. 27 stond: Pinkstercoll. Groningen A met f 1,— nagift f 231,04; dit moet zijn met f 10,— nagift f 231,04.

Doersburg, 14 Juli 1900.

Quaestor.

OPENBARE BELIDENIS.

I.

In onze kerken bestaat over het stuk van de Openbare Belijdenis nog al verschil van inzicht en van practijk.

Nu is het zeker niet noodig, dat in alle dingen uniformiteit besta. De Gereformeerden hebben in het ceremonieele altijd veel vrijheid gelaten. Zoo principieel als zij steeds stonden in het stuk der belijdenis, en zoo kras zij dies ook handhaafden het beginsel van waaruit ook de uiterlijke vorm van den publieken cultus moet worden opgebouwd — zoo mild waren zij in het verdragen van elkander, waar het de nadere regeling gold. Hierom mag men elkander niet in verdenking brengen, of een oorzaak van twistig en scheuring er aan ontleenen. Als wij dan ook het stuk

van de Openbare Belijdenis toelichten gaan, dan is het er niet om te doen, op dit terrein algeheele uniformiteit te prediken of om te ontkenen, dat het op meer dan éene manier kan plaats hebben, zonder dat eenig beginsel in het gedrag komt. Maar wel is de bedoeling om aan te geven naar welke beginselen ook dit stuk dient geregeld te worden door elke kerk, waarbij wij de vrijheid nemen een vorm voor te stellen, die, naar de plaatselijke behoeften gevarieerd, eenigermate als model zou kunnen dienen.

In de oude kerk liep het catechetisch onderwijs uit op den Doop, evenals dat nu nog het geval is bij de missie onder de Heidenen.

Met de invoering van het kindercatechumenaat (het kerkelijk onderrecht aan de gedoopten) kwam het vraagstuk van zelf anders te staan.

Toen de catechese uitliep op den

Doop, was onder meer vereischte, dat hij, die gedoopt zou worden, ook eene publieke belijdenis van zijn geloof afleggen zou. Allereerst in het midden der gemeente, als zij hunne namen voor den Doop opgaven, en dan bij den Doop zelf. Eer dit sacrament werd toegediend, moesten zij bepaalde antwoorden geven op verschillende vragen, die de Doopsbedienaar hun voorlegde. Deze vragen verschilden, naar de inhoud van het Doopssymbool der onderscheidene kerken uiteenliep. Het was dus in kort summier heel de belijdenis der kerk afleggen in den geest van het Doop der bejaarden is voorgeschreven. De oude kerk doopte hare volwassene doopelingen dus na volledige belijdenis en niet op de belijdenis van eenig afzonderlijk stuk des geloofs.

Deze aflegging van de belijdenis

geschiedde met veel plechtigheid. Algemeen verstond men 1 Tim. 6:12 als van de Doopsbelijdenis te gelden. Met opgeheven handen en de oogen ten hemel geslagen, alsof men Christus zag op zijn troon, werden de antwoorden gegeven.

Deze belijdenis, die aan den Doop voorafging, was dus als het ware het resultaat van de catechetische onderwijzing, die naar het eerste sacrament heenleidde, waarbij tevens de toegang tot het tweede sacrament werd ontsloten. Toen echter de gedoopte kinderen der kerk de voorwerpen der kerkelijke onderwijzing werden, moest de catechese van het eerste sacrament uitgaan om voor het tweede sacrament toe te bereiden. Nu is de vraag: moet de toelating tot het Avondmaal, als het einde der kerkelijke catechese bereikt is, op even vormelijke wijze geschieden, als dit het geval was met hen, die in

de oude kerk na veel plechtigheden werden gedoopt, en gelijk het nog ten deele geschiedt met hen, die op volwassen leeftijd dit sacrament ontvangen.

Rome heeft tusschen den Doop en het Avondmaal een ander sacrament ingeschoven, dat der Confirmatie (letterlijk: bevestiging) of van het Vormsel. Reeds in de derde eeuw na Christus begint zij als sacramentele handeling op te komen, en in de Roomsche belijdenisschriften wordt en over de materie en over den vorm gehandeld. De materie is de zelf uit olie en balsem samengesteld en door den bisschop gewijd. De vorm bestaat in de woorden: ik teeken u met het teeken des kruises en bevestig u met de zelf des heils in den naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes. Naar Rome leert, werd dit sacrament door Christus ingesteld aan den avond voor zijn

sterven, terwijl de Apostelen het ontvingen op den Pinksterdag, naar 2 Cor. 1 : 21 en 22.

Het werd in de dagen der Apostelen alleen door hen zelf uitgericht; daarom komt het nu alleen aan de bisschoppen toe om dit sacrament te bedienen. Vroeger werd het alleen op de hooge feestdagen des avonds bediend, tegenwoordig is geen bepaalde tijd vastgesteld.

De bisschop maakt met de zelf een kruisteken op het voorhoofd, onder het uitspreken van de woorden: „Ik teeken u enz. (van zelf in het Latijn) en legt de handen op, waardoor naar den Roomschen catechismus wordt aangewezen, dat hij, die het sacrament ontvangt, nu tot den strijd van de Christen-strijden is afgezonderd. De werking van het sacrament is, dat de gedoopte met nieuwe kracht des Heiligen Geestes tot het belijden van den Heere wordt aangedaan. Behalve dit zalven worden eerst nog beide handen van den bisschop over allen uitgestrekt, onder gebed om de uitstorting des Heiligen Geestes. En nadat allen „gevormd“ zijn, spreekt hij weer over allen gebed en zegen uit.

BIESTERVELD.

WROK.

Wrok is eene zeer leelijke ondeugd, die met toorn, nijd, haat, wraakgezigheid op ééne lijn staat en in het zedebod als wortel van den doodslag door God verboden wordt. Wrok is toch niets anders dan het gevoel van bitteren haat in het hart, dat zich uitdrukt in wraak.

Deze booze eigenschap schrijft de *Herant* n° 1175 op de vriendelijkste wijze aan den Redacteur van de *Bazuin* toe.

En waarom?

Wel, de *Herant* was eigener beweging begonnen te klagen over miskenning, welke dezerzijds der Vrije Universiteit was aangedaan.

De *Bazuin* veroorloofde zich daartegenover op te merken, dat die klacht ongegrond was, en dat, wanneer over miskenning te klagen viel, daarvoor veel meer reden bestond bij de Theol. School. En dit werd met eenige voorbeelden toegelicht.

Daarop geeft nu de *Herant* voorloopig dit antwoord: „Men ziet nu eens, hoe goed we deden, deze zaak ter sprake te brengen. Er zat blijkbaar ten deze zekere *wrok* tegen de Vrije Universiteit, en daar dit niet uitgesproken werd, kon geen weerspraak volgen.”

De *Herant*-lezers weten nu ineens, uit welken hoek hier de wind waait. En zij zijn meteen geprepareerd voor de „broederlijke bespreking“, die na de vacantie volgen zal.

Wie in bescheidenheid eene bedenking oppert tegen de Vereeniging voor Geref. Hooger Onderwijs en de School, welke van haar uitgaat, wordt aanstonds van *wrok* verdacht.

GEHEEL-ONTHOUDING.

Flak vóór het Kerstfeest ten vorigen jare bevatte de *Standaard* eene advertentie, waarin de sympathie en medewerking gevraagd werd van allen, die samen wilden spreken over de vraag: wat staat ons als Gereformeerden te doen tegen de steeds toenemende drankzonde en is het gewenscht en mogelijk, om te komen tot eene zelfstandige vereeniging op Gereformeerden grondslag?

Den 8en Maart kwamen dientengevolge eenige personen te Utrecht saam, die na samenspreking de volgende motie aannamen: De Vergadering spreekt zich uit voor de oprichting eener Vereeniging ter bestrijding van de drankzonde en ter opwekking van het bewustzijn onder Gereformeerden van de noodzakelijkheid van dezen strijd. Zij laat de broeders vrij in hunne opvatting omtrent het al of niet noodige van geheel-onthouding of afschaffing van sterken drank, doch stelt voor hare leden een van beide verplichtend.

De Vergadering was niet druk bezocht. De Vereeniging vond bij haar optreden geringe sympathie. De bladen namen eene afwachtende of ook eene kritische houding tegenover haar aan. De bepaling, dat geheel-onthouding of afschaffing van sterken drank voor de leden verplicht was, scheen velen toe, niet te liggen op de lijn der Gereformeerde beginselen.

Volkomen begrijpelijk is het, dat sommige leden der jeugdige Vereeniging vóór die bepaling in de bres sprongen, of althans zich beklagden, dat zooveel van verre bleven staan en, indien zij den ingeslagen weg afkeerden, geen anderen en beteren weg aanwezen.

Thans is Ds. Diermanse met eene brochure opgetreden, waarin hij op de vraag: *Geheel-onthouding van bedwelmenden drank ongereformeerde?* uit de Schrift een ontkennend antwoord tracht te geven. Deze brochure is waard, in wijden kring gelezen te worden. Zij wijst op het

schrikkelijk karakter, dat de drankzonde aangenomen heeft en tracht de noodzakelijkheid der geheel-onthouding in den tegenwoordigen tijd in 't licht te stellen.

Daarbij is zij er op uit, om alle ascetische zijpaden te mijden, en zich zuiver te houden aan de Schriftuurlijke en Gereformeerde beginselen.

En inzoover Ds. Diermanse bedoeld heeft, aan te toonen, dat geheel-onthouding somtijds individueel noodzakelijk is, heeft hij zijn doel volkomen bereikt.

Geheel-onthouding is voor sommige personen wel terdege verplicht. Zoo weinig is dit met Schrift of Gereformeerde belijdenis in strijd, dat het beslist in bepaalde gevallen door haar geëischt wordt. Het is niet te denken, dat eenig Gereformeerde daartegen opkomen zou. En allerbelangrijkst zou het zijn, om op dit punt de Gereformeerde moralisten en casuïsten te raadplegen en hun beginselen met de tegenwoordige tijdsomstandigheden in verband te brengen.

Dankbaar voor het vele goede, dat de brochure te dezen opzichte ons biedt, aarzelen we bijna om eene enkele opmerking te maken. Maar toch, met beantwoording dezer vraag, of geheel-onthouding soms en in onzen tijd zelfs *individueel* noodzakelijk is, is deze andere nog niet opgelost, of het gewenscht en noodig is, om geheel-onthouding of afschaffing van sterken drank in den tegenwoordigen tijd aan allen op te leggen en als voorwaarde aan het lidmaatschap eener Vereeniging tegen de drankzonde te verbinden.

Noch de wenschelijkheid, noch de noodzakelijkheid is daarvan in te zien. Schrift en Gereformeerde belijdenis zijn puriteinsch, maar niet ascetisch. En tusschen beide is er een groot, een principieel onderscheid. Uitwisseling van dit onderscheid kan in den strijd tegen de drankzonde schijnbaar sterkte verschaffen, maar zou op den duur zelfs schadelijk werken; want wat men wint aan de eene zijde, verliest men in dubbele mate aan den anderen kant.

Ook voor het bestaan en de zegenrijke werkzaamheid van eene Vereeniging tegen de drankzonde is zulk een bepaling noch wenschelijk, noch noodzakelijk.

Of zijn er geen andere wapenen, om de drankzonde te bestrijden, dan de geheel-onthouding of de afschaffing van allen sterken drank? Niemand, die dit beweren kan. Want de H. Schrift moge geheel-onthouding in sommige gevallen aanbevelen, zij schrijft haar nergens als wet aan allen voor. En toch biedt zij wapenen te over, om alle zonden, ook de drankzonde, zoo ernstig en krachtig mogelijk te bestrijden.

En evenzoo is het gesteld met de Gereformeerde ethiek, gelijk zij bijv. in het derde deel van den Heidelbergse Catechismus ontwikkeld wordt.

Wij hebben waarlijk niet tot een vreemd tuighuis de toevlucht te nemen. Onze eigen schatkamers zijn rijk genoeg.

En daarmede kan eene Vereeniging tegen de drankzonde alvast beginnen. Laat zij de Schriftuurlijke en de Gereformeerde regelen voor een waarlijk Christelijk leven opsporen, uitwerken en op de hedendaagsche toestanden toepassen! Laat zij vurig en krachtig tegen de drankzonde, die ook in onze kringen haar slachtoffers telt, haar getuigenissen doen uitgaan! Laat zij onze studenten en predikanten, onze ambtsdragers en gemeenteleden, onze jongelingen en knapen vermanen en waarschuwen, en het schrikkelijk gevaar der drankzonde onder het oog brengen! Dan kan de Vereeniging tot een rijken zegen zijn, en haar arbeid zal niet ijdel zijn in den Heere.

BAVINGK.

BENAUWEND ZWIJGEN.

„Toen ik zweeg, werden mijne beenderen verouderd, in mijn brullen den ganschen dag.” Ps 32 : 3.

(Slot.)

Wie meent te staan, zie toe, dat hij niet valle. En wie viel, zij niet zorgeloos, maar gedenke, waarvan hij uitgevallen is, en bekeere zich. Vooral is toe te zien, dat men zijne zonde voor God niet zoekt te verbergen of te verzwijgen. Adam en Eva deden dit. Zelfs toen zij ontdekten, dat God hunne zonde wist, poogden zij zich vrij te pleiten.

Kain had zijne handen met broederbloed bevlekt, en ter verantwoording geroepen, heeft hij den droeven moed, om te zeggen, dat hij niet weet, waar zijn broeder is, dat hij diens hoeder niet is.

De zonen van Jacob verkochten Jozef, en verzwegen deze gruweldaad niet slechts voor God, maar verborgen haar ook voor hun bedroefden vader. Gehazi had tegen het verbod des profeten geschenken van Naäman ontvangen, en weigerde het te bekennen. Wij zouden de voorbeelden kunnen vermenigvuldigen.

Intusschen is dit verbergen en verzwijgen der zonde dwaas en schadelijk. Niets is voor God verborgen. „Zijne oogen zijn in alle plaatsen, beschouwende het kwade en het goede.”

En wederom: „Er is geen schepsel onzichtbaar voor Hem, maar alle dingen zijn naakt en geopen voor de oogen desgenen, met welken wij te doen hebben.”

Niet alleen is het dwaas, maar ook gevaarlijk. Zoo wij onze zonden voor God verzwijgen, zal de Heere ze op zijn tijd te voorschijn brengen. Voor den onbekeerde is hier het grootste gevaar. Raadpleeg de geschiedenis. Denk aan den dag des gericht. Let op de ontzaglijke woorden der Schrift, als: „De lamp der goddeloozen zal uitgeblusht worden, en het verderf zal over hen komen, zoodat God hun smarten uitdeelen zal in zijn toorn.”

Maar ook voor Gods kinderen heeft het droeve gevolgen; hoor David belijden: „toen ik zweeg, werden mijne beenderen verouderd, in mijn brullen den ganschen dag.” Zóó benauwd was hij, in zijn onvertoomde toestand, dat door de onrust zijner ziel de krachten zijns lichaams verzwakten, en wel dermate, dat zijne beenderen als verouderden.

Arme David, hij sprak niet tot God van zijne zonde; maar wel verre, dat hij vrede had, was er zulk een onrust, zulk een smart, in zijn conscientie, dat ze hem alle dagen deed „brullen” als een leeuw, dat is jammerlijk weenen. Er is een nauw verband tusschen ziel en lichaam. Wanneer de ziel treurt, moet ook het lichaam worden aangedaan. Als de ziel onrust is, vluchten de geneugten des lichaams weg.

Lees Psalm 102. Het is, of de dichter van dat lied zeggen wil, de onrust mijner ziel heeft mij zoo uitgeleerd, dat ik vel noch been aan mijn lichaam heb. Ook wil de Heere in een rechtvaardige bezoeking, die door genade wordt bestuurd, zijne kinderen heiligen door hen niet alleen groote benauwdheden na het plegen van zonde te doen doorleven, maar ook lichamelijk met smart te kastijden. Wij stellen dus het volgende vast: Het is, ook Gods kinderen, schadelijk te zondigen;

dikwerf laat de Heere God zijne kinderen, om hunne zonde in groote onrust des gemoeds verkeer; en

alle droefheid, door de zonde veroorzaakt, is ook zelfs bij Gods kinderen geen droefheid naar God.

Over deze laatste stelling nog een enkel woord.

David gevoelde na zijne zonde wel groote ziele-smart, de knaging van zijn conscientie; maar de onrust zijns gemoeds was geen droefheid naar God, slechts het gevolg van Gods kastijdende hand. Hij zelf bekeert, dat zoal hij zweeg, d.i. niet tot ootmoedig schuldbelijden kwam, zijn klagen slechts „brullen” was, het natuurlijk uiten van zijn lijden, naar de wijze van het rede-loos dier.

Als ons geweten ons foltert, is dus het onderzoek noodig, of onze droefheid Gode welbehagelijk is, wijl zij vloeit uit het besef, dat onze zonde zoo zondig is, en gepaard gaat met eene gestalte als die van Ezra: „Mijn God! ik ben beschaamd en schaamrood, om mijn aangezicht tot U op te heffen, mijn God! Want onze ongerechtigheden zijn vermenigvuldigd tot boven ons hoofd, en onze schuld is groot geworden tot aan den hemel.”

De ware droefheid werkt, zegt Paulus, eene onberouwelijke bekeering tot zaligheid.

Zij is oprecht. Vloeit uit het binnenste des harten. Openbaart de verbrokenheid, de verslagenheid des gemoeds. Gaat met vertrouwen op Gods genade in Christus gepaard. Doet de zonde haten en vlieden.

Wij zien haar bij Petrus. Toen Jezus hem had aangezien, en hij den haan bij vernieuwing had hooren kraaien, ging hij naar buiten, bitterlijk weenende. Hij schaamde zich voor God, voor zichzelf en voor anderen. Hij schaamde zich over zijn lichtzinnig ongeloof aan 's Meesters waarschuwend woord, over zijn hoogmoedig spreken, over elke belofte, die hij verbroken had. Hij schaamde zich over zijne onbedachtzaamheid van zich in de zaal van Caphas te hebben begeven, en zich in het gezelschap der goddeloozen te hebben gewaagd. Hij schaamde zich over zijne ontrouw jegens een Meester, die al zijne liefde en trouwe waardig was. Zijn hart smolt. Geen wanhoop greep hem aan, maar de tranen die langs zijne wangen stroomden, waren de tolken van zijn diepgaand berouw, van de belijdenis, die hij biddende aflegde voor het aangezicht des Heeren.

Zij behaagden Gode. Zulke tranen worden in Gods flesch bewaard. Zij getuigen, evenals het vocht, dat in het begin der lente uit de ranken van den wijnstok druip, van nog aanwezig leven, en roepen het Satan toe: Gij hadt een veldslag gewonnen, maar zult den oorlog verliezen.

In zulke tranen is een heilig toornen op de zonde, maar ook een dorsten naar genade, en eene zeer sterke liefde tot den Heere te lezen.

In het bad van zulke tranen sterft

de oude, vermetele, zichzelf vertrouwende en zichzelf zoekende mensch; een ootmoedig, overgegeven, Gods gunst boven alles schattend, en 's Heeren nabijheid op prijs stellend mensch komt te voorschijn.

Zoo is het ook met David gegaan. Maar nu nog was het zoover met hem niet. Hij zweeg, en dit zwijgen was slechts benauwend.

NOTTEN.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

VERSLAPPEN EN GOEDDOEN.

XVIII.

Omdat aan het goeddoen moeite, soms zelfs verdriet, ja, lijden verbonden is, loopen wij, zwakke schepselen als wij zijn, gevaar om er in te verslappen. Gij zijt er nog niet, als gij uwe gevoelens en onverschilligheid ontrent den naaste hebt afgelegd, en het beginsel aanvaard, dat wij onzen naaste moeten liefhebben als ons zelf, ons geluk zoekende in zijn geluk. Zoodra wij ons opmaken om hem goed te doen, beginnen wij te bemerken, dat de liefde hier op aarde eene lijderes is. Wij hadden er op gerekend, dat de beweladigden door het goede, dat wij hun bewezen, zich aan ons verbonden zouden gevoelen; telkens echter zien wij het spreekwoord bevestigd: ondank is 's werelds loon. Slechts zelden kunt gij uwen naaste door liefde-betoon voor u winnen; zijn geweten moogt gij aan uwe zijde krijgen, maar zelden zijn hart. Dankbaarheid is geen regel maar uitzondering; gemeenlijk ontvangt gij voor uwe weldaden al even weinig dank, als God zelf voor zijne weldaden van u ontving. Gedurig herhaalt zich de oude geschiedenis: de schenker vergat Jozef. Het zou zelfs nog erger kunnen loopen. Er zijn beweladigden, die hunne weldoeners overlast aandoen. Geef gij van het weinige, dat gij hebt, veel, dan ziet men u lichtelijk voor rijker aan, dan gij zijt, en eischt u den laatsten penning af, om u onbarmhartig te heeten, als gij weigert om der onbescheidenheid ter wille te zijn. Het helpt u weinig, of gij al in stilte geeft, en den beweladigde verzoekt om er geene ruchtbaarheid aan te geven; men zegt het voort. Als eene schare van insecten op den honig, werpt zich de menigte van ellendigen en luiards op de weinigen, die aan het gebod, om al len wel te doen, gehoorzaam zijn. Erger zelfs kan nog geschieden. Er zijn er, die goed met kwaad vergelden; David was niet de laatste, die klaagde: zij hebben mij kwaad voor goed opgelegd, en haat voor mijne liefde, Ps. 109:5. Wij menschen zijn verdorvene wezens. Er ligt iets vernederends in het beweladigd worden; zoo zalig het geven voor den liefhebbende is, zoo pijnlijk is het voor den hooggevoelende om te ontvangen. Er ligt voor den hooggevoelende iets vernederends in de erkentelijkheid; want de dankbare is de mindere. In plaats van hem dankbaarheid te bewijzen, tracht hij hem door wedervergeelding af te betalen, om weer op gelijken voet met hem te komen. Is hij daartoe niet in staat, dan ontwijkt hij zijn weldoener, of, erger nog, behandelt hij hem, als ware hem in de weldaad eene beleediging toegebracht.

Dat brengt geene geringe verzoeking met zich, om in het goeddoen te verslappen. Hoe menigeen was in de lente zijns levens een menschenvriend en werd in den herfst zijns levens een menschenhater! De boosheid heeft bij duizenden de liefde overwonnen; vele liefde vindt in het eigen hart, waarin zij was geboren, haar graf. Dan komt er eene neiging om den man verstandig te heeten, die op de vraag: of hij ook vijanden had, antwoordde: neen, want ik doe niemand goed.

Daarom zie elk toe, dat het dezen weg niet met hem opga. De ongerechtigheid doe onze liefde niet verkouden. Willen wij eens maaien, dan moeten wij in het zaaien niet verslappen.

Iets toch staat vast, namelijk, dat het niet buiten Gods bestel om is, zoo de pijnlijke ondervindingen van welke sprake was, over ons komen. God heeft er iets, ja veel mede voor. Hij wil, dat wij met de moeilijkheden, die onze menschenliefde op haren weg ontmoet, onze winste zullen doen.

Wij hebben misschien te hoogen dunk van het vermogen der liefde in het gemeen, en van onze liefde in het bijzonder, om het op de zelfzucht te winnen. Wij zijn niet doordrongen van wat de Schrift getuigt omtrent de boosheid van het menselijke hart. Het moet, dunkt ons, voor liefde vallen, niet alleen aan onzen, maar ook aan Jezus' voet. Vooral in een tijd als den onze, waarin de liefde zoo opgehield wordt, als uitgespeeld tegen het minder waardige geloof, valt men licht in den waan, als zou de liefde vermogen, wat de waarheid niet uitwerken kan. Een weinig pijnlijke ondervinding van de onmacht onze liefde om een enkel hart

voor ons, laat staan voor den Heer, te winnen, is tot wegneming van dezen waan, niet overbodig, maar als een zeer heilzaam medicijn te achten. Laat er ons onze winste mede doen, en niet langer van onze liefde gelooven, wat alleen mag geloofd van de kracht Gods, namelijk dat zij machtig zou zijn om de harten voor God te winnen.

Wat klagen wij over onzen naaste? Er mag reden toe zijn; maar er is meer reden om te klagen over ons zelf. Wij doen hoog op over onze liefde, en kunnen niet dragen, dat zij niet met liefde beantwoord wordt. Laat ons echter, om dien hoogen dunk te verliezen, onze liefde eens bij Gods liefde vergelijken. Onze liefde heeft uit de dankbaarheid der menschen voedsel noodig; blijkt het niet daaruit, dat zij dreigt te verslappen, als der menschen dankbaarheid haar niet voedt? Maar heeft Gods liefde dat voedsel ook van noode? Geenszins. God oogst hier op aarde niets dan ondank in; de menschen verkwisten of misbruiken zijne gaven, maken er afgoden van, of vereeren er afgoden mede; zoo vol de wereld is van zijne goedheid, zoo arm is het menschenhart aan dank. Toch doet Hij alle menschen wel, ook de ondankbaren, ook de boozen; Hij verslapt in het goeddoen nooit. Zijn wij dan meer waard dan Hij, dat wij dank verwachten voor onze weldaden? Zoo wij klagen, daarover zij het, dat God niet gedankt wordt; dat er toch een einde kome aan het jammeren over des menschen ondank tegenover ons! Het zij ons zeer natuurlijk, dat onze liefde de harten der menschen niet tot ons neigt, wijl zelfs Gods liefde ze hard en onverschillig laat. Dan zullen wij met frissen moed ons opnieuw tot het goeddoen begeven, en de slap geworden handen uitstrekken tot hulp van den naaste. En in plaats er van, dat wij ons zelf beklagen zullen over den ondank, dien wij inoogstogen, zullen wij ons er over verblijden, dat ons, door den ondank der menschen gelegenheid gegeven wordt, om ons te oefenen in de liefde en gelouterd te worden in de liefde, tot wij als God en met God leeren liefhebben. Zoo worde dan onze liefde op den wortel van Gods liefde gestoeid. Laat ons er naar staan om den naaste wel te doen, niet uit eene voorbijgaande opwelling des gevoels, zelfs niet uit lust aan de schoonheid der liefde alleen, maar omdat God weldoet. Ons weldoen zij een navolgen van God, en zijn voorbeeld zij de prikkel, die er ons toe drijft. En als wij ons het lijden in het weldoen getroosten, omdat Gods wil er door volbracht, Gods beeld er door gezien, Gods naam er door verheerlijkt wordt, dan zullen wij tegen alle verdriet, dat wij op dezen weg inoogsten, getroost worden door de wetenschap, dat wij in ons doen het merkteeken omdragen van kinderen Gods te zijn; want Hij doet zijne zoon opgaan over boozen en goeden, en regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen, Matth. 5 : 45.

VAN ANDHL.

Politieke Beschouwingen.

Sedert verleden week Dinsdag is de staat van zaken in Zuid-Afrika heel wat veranderd. Algemeen is men van overtuiging en zelfs stemmen vele Engelsche bladen daarmede in — dat de positie der Burgers wel verbeterd is. In enkele trekken zullen wij trachten dit duidelijk te maken. Wij beginnen met den Vrijstaat. Ofschoon de Engelschen daar met niet minder dan zeven divisien den dapperen de Wet met de zijnen trachten te omringen sinds een tweetal weken, is dit toch niet gelukt. De Wet moge in deze dagen weinig kans hebben om den spoorweg van Bloemfontein naar Pretoria te beschadigen en der Engelschen verbinding af te snijden, omsingelen konden zij hem maar niet. Integendeel. Blijkbaar heeft hij zijne tegenstanders weten te verschalken; hun telkens gevoelige verliezen bij Bethlehem en Ficksburg toebrengend, en zoodanige posities in te nemen, dat er van omsingeling of overgave geen sprake is. De barbaarsche wijze, waarop de Engelschen in den Vrijstaat huisboden op de boerderijen, prikkelt den zwakkeren en weifelenden zelfs tot nieuw verzet, en de echte, stoere vaderlanders hebben meer dan ooit besloten met hun President te vechten tot in den dood. Acht Juli ontam het Boerencommando van Hazelbroek aan de Engelschen drie kanonnen bij Lindley. De Boeren bezetten weer Villiersdorp en Frankfort. Den 14en maakten zij zich bij Commando's Neck meester van een maxim en twee kanonnen. Bovendien kregen zij 100 gevangenen. De brug bij Witpoort is door de Boeren verwoest. En mochten zij het daar niet kunnen uithouden in de bergen, dan zullen zij wel doorbreken naar het Oosten van de Transvaal en zich daar met hunne bondgenooten vereenigen. De *Standard*-correspondent seint nu werkelijk aldus:

„Berichten uit de Delagoa-baai melden, dat het aan de Wet gelukt is aan het cordon van insluiting te ontsnappen en zich met de Boeren ten westen van Standerton te vereenigen.

Niet anders ging en gaat het in de Transvaal, hoewel ook daar om allerlei afkeuringswaardige motieven de wapenen hebben neergelegd bij den eersten schok: bezetting van Johannesburg en Pretoria door de Engelschen. De vroegere overwinningen

van de Wet, het volhardende van den dapperen L. Botha met andere generalen hebben den moed weer doen herleven. De tweedaagsche slag bij Pretoria door Botha naar Roberts troepen geleverd had doen zien, dat de machtsontwikkeling der Engelschen tot overspanning had geleid, en ze niet meer in staat waren door te zetten gelijk van Bloemfontein naar Pretoria enkele weken tevoren. Daarbij kwam de poging van Roberts om met zooveel troepen mogelijk de Wet te vernietigen, waardoor zijn positie te Pretoria duchtig werd verzwakt. De Transvalers maakten er onmiddellijk gebruik van en schakelden hunne commando's Noordelijk en straks Westelijk, gelijk ook Zuid-Oost, om Pretoria—Johannesburg heen, en Woensdag verleden week begonnen zij een reeks van aanvallen aan al die zijden, waaruit bleek, dat men wist wat men wilde. De uitslag was dan ook uitnemend! Roberts moest beginnen te spreken van „leedwezen“ over geleiden verliezen. In Megalie's bergen tusschen Rustenburg en Pretoria werden Engelsche troepen-deelen of vernietigd of met hunne kanonnen tot overgave gedwongen. Ten Noorden van Pretoria, slechts een zestal uren verwijderd, werd het kamp der Engelschen te Waterval verlaten en met veel voorraad aan voeder, kruis, paarden en enkele kanonnen buit gemaakt. Oost van Johannesburg bij Vlaklaagte braken de Burgers door Bullers troepen en vernielden den spoorweg. En ofschoon zij daar belet werden verder den weg onbruikbaar te maken, toch vernieuwden zij Ouderdag den strijd en hielden stand. Van overwinning der Engelschen was geen sprake. Ook West van Johannesburg niet. Wel konden de Boeren hier niet ongehinderd hun doel bereiken: 't vasthouden der Engelschen daar, om zelf elders een goeden slag te kunnen slaan. Maar ook hier durfde Roberts niet van overwinning melden. Verder Oostwaarts gingen andere Boeren er toe over den spoorweg Pretoria—Natal te beschadigen, en ten Noorden naderen zij Pretoria meer en meer!

Men ziet: er is leven, beweging en volharding bij de Burgers en God zegent hun strijd.

Der Engelschen toestand is uiterst moeilijk. Want en China en Indië roepen om troepen, maar Roberts kan ze niet missen en toch—China dringt en brengt de Engelsche plannen met Zuid-Afrika in verwarring. Wie weet of de Heere in zijn vervolvol bestuur de ontzettende troebelen in China niet gebruikt om Zuid-Afrika lucht te verschaffen, en zoo den vrede en de onafhankelijkheid te hergeven. Doch laat ons verbeiden, zoo de Heere vertoef te komen alsnog! Desselat zijn de toestanden in China. 't Is moeilijk de bijzonderheden, die waar zijn te kennen en uit elkander te houden. Maar zooveel blijkt wel, dat de opstand geweldig toeneemt en de troepen der Mogendheden gevoelige verliezen lijden, waardoor ze haast niet meer in staat zijn nog te houden wat ze hebben in 't Oosten aan de kust en in 't Noorden van Peking. Hier moeten toch werkelijk alle gezanten zijn vermoord met hunne dienstbaren, na vrouwen en kinderen tevoren zelve te hebben doodgeschoten. En ook elders werkt de moord op Zendingen en Christenen verwoed door!

Na een tweedaagschen strijd is 't den Verbondenen gelukt Tientsin te nemen, maar met ontzaglijke verliezen, die de vraag doen rijzen of het verstandig is reeds nu, nu men toch niet verder kan trekken naar Peking—zooveel op het spel te zetten en zich zoo te verzwakken. Welk eene vergelding o, Europeesche Regeeringen voor uw brutale, 't recht ver-tredende aanmatigheden in China, dat, al is de bevolking heidensch, zijn rechten heeft, over wie gij door God niet tot rechter in hoogerzinnig zijt aangesteld, om op uw beurt het recht met voeten te treden! Maar nog meer vergelding voor uw door en door gemeene, zelfzuchtige, alle recht vertrapende politiek in en tegenover Zuid-Afrika!

Het onrecht roept geweldig tot den Heere der heirscharen!

NOORDTJII.

UNIFORMITEIT.

VIII.

„Wat nu (zoo zet vader Voetius zijn betoog ter dezer zaak in de derde conclusie voort) „wat nu betreft de formulier-gebeden en voorspraken of inleidingen of voor-schriften, welke kunnen voortgaan en ook gewoontelijk voortgaan aan de gebeden, „prediking, lezing des Woords, psalmen, „doop, avondmaal, afkondiging en bevestiging van Dienaren des Woords en van rechtparen; daaromtrent is mijn gevoelen, „dat zij niet minder nuttig zijn saangesteld „door de Synoden en aan de kerken van „een natie of provincie zijn overgegeven, „dan Catecheses, Confessies en Canones of „kerkelijke Statuten.“

In het algemeen acht hij dus de formulieren, ook gelijk de Geref. kerken hier te lande ze bezitten, nuttig en hebben de verschillende Synoden een goed verstand met dezen schat van formulieren te verzamelen en aan de kerken toe te vertrouwen. Ook daarin gaan we voorzeker allen met den machtigen Canonicius mee.

En welk is nu het nut of voordeel, dat hij in deze formulieren voor de kerken ziet?

Volgens hem is dat meer bepaald drie-voudig, waarin hij tegelijk het doel, dat met hun gebruik beoogd wordt, ziet aangewezen.

1. „Eensdeels opdat zich van deze formulieren zouden bedienen minder ervaren „Dienars of ook onkundige Dienars, die niet geleerd hebben zelve hunne toespraken „en gebeden op te stellen.“

Hier „doen ze dus dienst als kruiken voor hen, die niet op eigen beenen kunnen loopen. Hoe weinig onze wakkere auteur over dezen dienst of dit gebruik der formulieren gesticht is, blijkt wel daaruit, dat hij er onmiddellijk op laat volgen: „zooda-nige Dienars hadden echter niet moeten „toegelaten zijn, zoolang men meer geschikten „had kunnen vinden.“

Dit formulieren-gebruik is dan ook wel van het minste soort en zal wel evenmin door

iemand onzer in bescherming worden genomen.

29. Doch er is nog een tweede doel of gebruik. „Vervolgens of als ook, opdat zij, „die genoeg in staat zijn zonder kerk of „zwengordel te zweemen, daarin exempla of „voorbeelden zouden hebben, naar de imitatie „waaraan zij hunne gebeden, voorspraken „en inleidingen zouden richten en vormen.“

Hier wordt dus meer vrijheid gegund en komt het slechts op het zakelijke of op den inhoud aan.

30. „Almede eindelijk, opdat men die „formulieren zelve, hetzij een weinig veranderd „en geschikt naar den tegenwoordigen staat „van omstandigheden en kerken, hetzij naar „woord of letter gebruikt, zoo dikwijls de „meerdere stichting van ongevoelenden of meer „gevoelenden of ook eenige andere noodzake- „lijkheid dit zal schijnen te vorderen.“

Uit geenerlei oogpunt en in geenerlei opzicht wil dus de goede en vroede man van formulier-dwang tot op woord en letter iets weten. Hij heeft nog een hart voor de meerdere stichting der gemeente en een oog voor eenige andere noodzakelijkheid.

„Want“ (zoo laat hij er op volgen) „want „het is niet verboden kinderkens in „Christus „of ook hen die tot nog toe vreemd waren „naam onze heilige of kerkelijke gebruiken met „zoodanige melk te voeden en te lokken, zoo ze „slechts langzamerhand kunnen geveerd wor- „den aan een meer vaste spijs en tot een „manlijke volmaaktheid opgevoerd.“

Zelfs ziet hij gevaar in het streven dier „uniformitits-mannen voor het standpunt der Gereformeerde kerken tegenover dat der Independenten in dezen. „Op deze wijze „toch“ zegt hij, of „naar de aangevoerde „gronden en met het besproken doel, oordeel ik, dat tegenover andersdenkenden het ge- „bruik van onze orthodoxe en met Gods Woord „overeenkomende Liturgie te verdedigen is.“

Tegenover de Independenten ziet hij dus niet gaarne de kerkelijke en formalisten aan zijn zijde. Zij maken dan ook door hun ijveren en drijven het Geref. standpunt in dezen verdacht, ja zij ondernemen dat, trots hunne beste bedoelingen, waar ze niet genoeg rekening houden met doel en betee- „kenis van Liturgische formulieren in onder- „scheiding van de Confessie of de Formu- „lieren van Eenigheid.

Met een forschen greep tracht dan ook vader Voetius die formulier-knechten als nieuwigheid-zoekers zich van het lijf te houden als hij daarop verklaart:

„Ondertusschen sta ik verre van hen, die „er op uit zijn voor altijd en onafgebroken „te binden aan alle hare woordjes en syllaben „en punten, om die uit een boek zonder „eenige de minste verandering voor te lezen, „aankomende dienaren of zonen der prophe- „ten, die voor hunnen leeftijd genoegzaam „met den Geest der gebeden en der „prophe- „tie“ begaafd zijn, ja ook zelfs dienaren, die „gevoelend en machtig in de Schriften zijn; „er zoo aan te binden op het gevaar af „dat ze anders van verraad aan de religie „en van fanatieke geestdriftigheid zouden te „beschuldigen zijn en bijgevoel door een „nieuwe Donatistische driftigheid uit de kerk en „allen dienst zouden geweerd moeten worden.“

Na er nogmaals aan herinnerd te hebben, dat zulk een streven en drijven naar unifor- „miteit in woord en letter, bij gebruik van „formulier en liturgie, rikt naar het Papisme, „maakt bij dezen formulier-verceiders een „scherp verwijt, dat ze in dezen handelen „alsof de liturgische formulieren waren een „tekst van de H. S., die door voorlezer „en prediker zonder eenige verandering „voorgelezen wordt.“

Tot overmaat van smart bewandelen zij dus in dezen den weg der oude Joden, die door hun afgodischen eerbied voor oud vaderlijke voorschriften of liturgien het woord en het gebod Gods krachteloos maakten.

D. K. WIELENGA.

Een „Bijbelsch Museum“.

Aangaande ons bericht in 't vorige Nr. over de oprichting van een vereeniging voor een „Bijbelsch Museum“ herstellen wij eene, z.g. gelukkige, vergissing. Ds. L. Schouten Hzn., de oprichter en eigenaar van den bekenden Tabernakel, is emeritus-predikant en woont thans te Utrecht.

Tevens nemen we nogmaals de gelegenheid waar, om te wijzen op de poging der Commissie van Voorbereiding, teneinde door een vereeniging dat Bijbelsch Museum, hetwelk in de laatste jaren zeer vermeerderd is, in ons land te houden. Ook, zouden wij zeggen, om een bewijs te geven van dankbaarheid jegens de opoffering van Ds. Schouten en zijn bekende gulheid en Christelijken ijver om zijne verzameling om niet door het Christelijk publiek te doen bezichtigen. Zoo'n bezoek was een leerrijk en sichtslijk uur. We denken hier o.a. aan zulk een bezoek door de geheele Theol. School, vóór een dertigtal jaren reeds, waarbij ze door Z.Eerv. allerhartelijkst ontvangen werd.

Reeds vóór 1879 is Ds. Schouten gepolst om zijn beroemde collectie te naar Amerika te verkoopen. Thans wil Z.Ew., met zijne kinderen, nog wel een offer brengen door het Museum voor een betrekkelijk geringe som af te staan; mits het in het land blijve en blijve beantwoorden aan zijn oorspronkelijk doel: „de prediking van Jezus Christus bij en naar den Tabernakel.

Men kan als lid der vereeniging aandeelen van f 100 nemen. Of als begunstiger ervan f 25 als gift ineens geven, of een jaarlijksche contributie betalen van f 2,50. Voorts is ook elke kleinere gift welkom.

Voor de bezoeken met Evangelie-verkondiging zal waarschijnlijk voortaan een lage entree geheven worden.

De grondslag der vereeniging zal zijn: „het geloof in den Heere Jezus Christus, zoals de Heilige Schriften ons Hem prediken.“

Leden der voorloopige Commissie zijn de heeren Mr. A. E. Schouten te Utrecht, Dr. F. U. Ockerse en F. C. de Bas, Noordeinde 64 c, 's-Gravenhage.

Tegen Woensdag 25 Juli a.s. zijn in het Milit. Tehuis in het Wed te Utrecht de leden en

begunstigers van het gymnasium te Zetten bijengeroepen, om te beraadslagen over een voorstel van Curatoren, om den Rector Dr. Kramer van 1 Sept. a.s. de gebouwen in huur af te staan, indien deze eene regeling met de andere hh. docenten kan treffen. Gaat dit voorstel niet door, dan is het advies van Curatoren met 1 Sept. het gymnasium op te heffen.

De Gereformeerde Zondagsschool- „Jachin“

zal hare 27ste Algemeene Vergadering houden op Woensdag 25 Juli 1900, in de Plantage-kerk te Zwolle. Aanvang om 10 ure.

De Bestuursvergadering zal gehouden worden Dinsdag 24 Juli.

Brieven voor deze samenkomst richtte men aan den eersten Secretaris P. Oranje, wiens adres van 21 Juli af is bij Ds. Lit-tooi te Krimpen a/d Lek.

Wie logies of middagmaal verlangt, vrage dit aan vóór 20 Juli bij den heer M. Kippers, Roggenstr. 256a te Zwolle. Deze broeder vraagt vooraf duidelijke opgave van het adres. Hij zal aan ieder, die aanvraag doet, het adres van zijn gastheer opgeven. Aan iederen gast wordt verzocht, aan zijn gastheer het uur zijner aankomst te melden.

De twee eerste Voorstellen luiden: De Algemeene Vergadering spreke zich uit over de houding, die de Zondagsschool heeft aan te nemen tegenover de kinderen, die de Christelijke School te bezoeken. — Hoogte- „ten.

„Jachin“ stake in het vervolg de uitgave der Toelichting en benoeme eene Commissie van drie of meer personen, om uit de verschenen bouwstoffen eene volledige „Hand- „leiding“ voor de Gereformeerde Zondagsscholen samen te stellen. — Heerenveen.

Als Referenten zijn opgegeven:

Dr. B. Wielenga van Westmaas wenscht te spreken over het verband tusschen de Gereformeerde Kerk en de Zondagsscholen; en de heer J. A. G. de Waal over de beste manier van onderwijzen op de Zondagsschool.

De Gereformeerde Vereeniging voor „Drankbestrijding“

zal eene vergadering houden op Woensdag 25 Juli e.k. in het gebouw voor „Christelijke Belangen“ op het A-Plein te Zwolle des morgens ten 11 ure.

Het Agendum noemt: Opening der vergadering door den Voorzitter. Lezing en vaststelling der notulen. Behandeling der Concept-Statuten. Mededeelingen.

In de middagvergadering, die publiek zal zijn, zullen referaten worden gehouden door de Welerewaarde heeren W. H. Gispens Jr. van Baarn en C. M. W. Plet van Wezeppe. Trouwe opkomst dringend verzocht door het moderamen.

De Russische wet verbiedt allen Joden, die eenmaal Rusland verlieten, al zijn zij in Rusland geboren, daarin terug te keeren. Dat dit meens is, ondervond nog onlangs eene Jodin te Sioux-City, die hare ouders in Rusland nog eens wilde bezoeken na 9 jaren in Amerika gewoond te hebben.

De Franche gemeente te Chicago is eigenares geworden van de fraaie St. Pauls kerk, die vroeger aan de Episcopale Methodistische kerk behoorde.

De zondagsschool een noodzakelijk kwaad?

Tot de vele dingen, die men tegenwoordig als een noodzakelijk kwaad brandmerkt, behoort ook de zondagsschool. Deze — zoo spreekt men — moest volstrekt niet noodig zijn. Indien de ouders hunne kinderen opvoeden en onderwezen naar den eisch van Gods Woord, er zou van zondagsscholen geen sprake zijn. Maar nu dat helaas volstrekt alzo niet is, en allerwegen over nalatigheid en ontrouw geklaagd worden moet. Nu van dag tot dag het getal toeneemt van ouders, die lichamelijke en geestelijke hunne kinderen geheel verwaarlozen, berust men er in, dat er een zondagsschool is, doch geeft haar de etiquette van een noodzakelijk kwaad.

Tegen de bewering, dat de zondagsschool een noodzakelijk kwaad is, komen wij ernstig op. De uitdrukking zelve is, naar onze meening, geheel te veroordeelen. Zij is ten eens male onschriftuurlijk. Nergens leert Gods Woord ons eenig kwaad als noodzakelijk kennen. Ook is zij in strijd met onze belijdenisschriften. Nadrukkelijk zegt de Catechismus, dat het kwaad in de wereld gekomen is door het ingeven des duivels en door 's menschen moedwillige ongehoorzaamheid. Voor wie leeft uit Gods Woord en staat op den grondslag onzer Gereformeerde belijdenis, is er dus geen noodzakelijk kwaad.

In de tweede plaats komen wij er tegen op, dat men deze onschriftuurlijke en ongereformeerde uitdrukking op de zondagsschool toepast. Wij stemmen volstrekt niet toe, dat de zondagsschool een kwaad is. Wij kunnen niet anders zien, of zij is een instelling, die goed is en op het goede zich richt.

Wat kwaads steekt er toch in, op den dag des Heeren de kinderen bijeen te vergaderen, om met hen te spreken over het Woord Gods?

Op zich zelf is dat goed, zegt gij misschien, uitnemend zelf. Het kwaad ligt echter hierin, dat de zondagsschool de taak der ouders hun uit de hand neemt.

Niemand meer dan het bestuur der Geref. zondagsschoolvereeniging „Jachin“ is er van doordrongen, dat het de eerste plicht der ouders is, hunne kinderen in de leer der godzaligheid te onderwijzen. Ontrouw aan dit groote beginsel doet het verband Gods te niet. De goederen des verbonds kunnen wij voor onze kinderen slechts verwachten langs den van God verordeneerd weg der gehoorzaamheid des geloofs. De uitspraak des Heeren tot Abraham: „Ik heb hem gekend, opdat hij zijnen kinderen en zijn huis na hem zoude bevelen, en zij den weg des Heeren houden“, blijft in alle tijden onverminderd van kracht.

Zeker, de ouders moeten het doen. Zij allereerst en allermest. Maar als het nu blijkt, dat velen dit niet kunnen of niet willen doen, is het dan kwaad, de zwakken te helpen, en met anderen door onverschilligheid verzuimen, zoover dit mogelijk is, te herstellen?

Wij hebben Christelijke scholen, zegt een ander, en aan deze wordt door de zondagsschool afbreuk gedaan.

Ja, wij hebben, door 's Heeren goedheid over ons, Christelijke scholen. Maar zijn er in Nederland niet duizenden ouders, die voor hunne kinderen van het Christelijk onderwijs geen gebruik kunnen maken, eenvoudig omdat er in hun omgeving geen school met den Bijbel is? Zijn er naast deze niet vele ouders, die in dwaling verkeerden, en daardoor het Christelijk onderwijs hunnen kinderen onthouden?

Dat de zondagsschool de Christelijke dagsschool afbreuk doet, gelooven wij niet. Veeleer meenen wij, dat zij elkander ten goede kunnen komen. De zondagsschool behoort kinderen te beoefenen, die door de school met den Bijbel niet bereikt kunnen worden. Zoo zal zij de Christelijke school eerder steunen dan afbreuk doen.

Wij willen Christelijk onderwijs als maatschappelijk beginsel. De zondagsschool is een godsdienstige instelling. Dit verschil nu biedt voor beider zelfstandige ontwikkeling genoegzame ruimte en kracht. Als Maria en Martha moeten beids met elkaar leven en gezamenlijk de zaak des Heeren dienen. Door elkaar te dienen, zullen zij van elkanders vruchten eten.

Een derde brengt tegen de zondagsscholen: „God moet onze kinderen bekeeren!“ Zeker, antwoorden wij, maar God doet dat middellijk. Wie de middelen verzuimt en dan op den zegen Gods hoopt, verzoekt den Heere en wacht tevergeefs.

En nu vragen wij: terwijl de lichtzinnige massa het verband Gods van geslacht tot geslacht ontheiligt, en de kinderen der geloovigen niet zelden aan de barmhartigheid Gods worden overgelaten, is de zondagsschool dan een noodzakelijk kwaad te achten, als zij de geestelijke schade, die door zoo droeven toestand wordt aangericht, naar vermogen tracht te verminderen?

Zij toch beoogt de verdwaalde kinderen den rechten weg te wijzen. De onderwijzer heeft daarbij ook niet voorgenomen iets te weten, dan Jezus Christus en dien gekruisigd. Hij wijst de kinderen op de noodzakelijkheid der verlossing, en op de algemeenzaamheid des Verlossers. En zou daarin iets kwaads gelegen zijn?

Een ander brengt in 't midden: „Maar er kleven aan de zondagsschool zulke groote gebreken. Zij draagt over 't algemeen een onkerkelijk karakter, en is dikwijls in 't geheel niet wat ze moest zijn.“

Dit stemmen wij volmondig toe. Het bestuur van Jachin gevoelt dit diep en streeft ernstig er naar, het verkeerde op dit terrein te bestrijden. Het is onze overtuiging, dat, zal de zondagsschool tot een werkelijken en blijvenden zegen strekken, zij geënt worden moet op den Gereformeerden stam van ons volk. Jachin getuigt nadrukkelijk, dat de zondagsschool geen kleurloos Christendom mag kweeken. Ook wij achten het van hoog belang, dat er een levende betrekking tot stand kome tusschen de kerk en de zondagsschool; een betrekking, die geworteld is in 't geloof en geheiligd door de liefde.

Dat de zondagsschool door vele gebreken ontsierd wordt, erkennen wij met leedwezen. Maar is dit droef verschijnsel niet algemeen? Is het niet de schaduw, die met het aardsche en onvolmaakte steeds gepaard gaat? Doch wordt de zondagsschool nu om de gebreken, die haar aankleven, zelve iets verkeerd? Indien ja, wat mag dan goed heeten?

A's zij een kwaad is, zij het dan ook een noodzakelijk kwaad, dan heeft zij geen oogenblik recht van bestaan. Wat kwaad is, kan op geenerlei wijze goed worden gepraat. Is de zondagsschool een kwaad, dan ligt zij natuurlijk onder den toorn Gods. Dan moet zij ook op het ingeven des duivels en door 's menschen moedwillige ongehoorzaamheid zijn tot stand gekomen. Het is echter niet te denken, dat de Satan de hand leggen zal aan een werk, dat tot afbreuk van zijn rijk en tot eere Gods verstrekken kan.

Wij achten de uitdrukking: „De zondagsschool een noodzakelijk kwaad“, een ondoordachte en ongeoorloofde uitdrukking. Ook hier zij men voorzichtig, dat men hetgeen God gereinigd heeft, niet gemeen make.

Wijl de zondagsschool in beginsel tegen het rijk der duisternis gekeerd is; wijl zij bedoelt, het licht van Gods genade in den nacht der zonde te doen stralen, is zij een goede zaak, welke ook het stempel van 's Heeren goedkeuring in rijke zegeningen draagt. Met al haar schaduw en gebrek verdient zij de belangstelling en de sympathie van allen, die om de komst van het Godsrijk bidden en het geloof der vaderen wenschen te behouden voor de volgende geslachten.

Omdat wij gelooven, dat de zondagsschool niet een noodzakelijk kwaad, maar veeleer een rijk gezegend goed is, durven wij vrijmoedig de ernstige belangstelling vragen voor de 27ste Jaarvergadering der Geref. zondagsschoolver. Jachin, die D. V. den 25sten Juli te Zwolle gehouden worden zal. In die samenkomst zal worden gesproken, over wat de belangen der zondagsschool bevorderen en haar bloei verhoogen kan. Moge die vergadering van den Heere worden gezegend. Wordt zij mede dienstbaar gesteld, om wat goed is op het gebied der zondagsschool te steunen, en zooveel mogelijk te vermeerderen en te verbreiden, maar ook om wat te laken is te verwijderen.

Dat steeds meerderen de roeping mochten gevoelen, om ook op dit terrein den strijd te aanvaarden, den arbeid te steunen en de zaak des Heeren met woord en gebed en gawe te dienen. Dat niet alleen jongelingen, maar vooral ook mannen in de kracht van het leven zich opmaken, om met rijpe levenswijsheid en rijpe levenservaring zich toe te wijden aan dezen arbeid der Christelijke liefde.

Moge, mede door wat op de komende Jaarvergadering besloten zal worden, de zondagsschool voortgaan te toonen, dat zij een goede zaak is. Vervolge zij door goed en kwaad gerucht haren weg. En indien zij, die aan haar arbeiden, zich zelve voor deze taak geven in dienende liefde, in geloof en gebed, zal de zondagsschool ongetwijfeld steeds meer genade vinden in de oogen der menschen, en — wat veel meer zegt — ook in de oogen Gods.

Weesp.

J. P. TAZELAAR.

VERSLAG VAN DE PROVINCIALE „DIACONALE CONFERENTIE van de Geref. Kerken in Zuid-Holland gehouden te Schiedam op Woensdag 13 Juni 1900 in het kerkgebouw aan de Plantage (Lange Nieuwstraat). (Vervolg van No. 27.)

Alsnu komt aan de orde bepaling van tijd en plaats der volgende Conferentie.

De Voorzitter stelt als plaats voor Gouda. Er gaan ook stemmen op voor Den Haag en Dordrecht. Gouda wordt door velen afgekeurd, daar het tot nu toe geen afgevaardigden zond en ook wel eens weigerachtig kon zijn, eene Conferentie voor te bereiden, waaraan, zoals de afgevaardigde van Rotterdam (B) betoogt, heel wat arbeid vooraf moet gaan.

De afgevaardigde van Alfen verklaart, dat niet het financieel bezwaar te Gouda weegt, zoals reeds is uitgesproken, maar dat men er geene nuttigheid in de Conferentie ziet. Of men ook al tracht, de broeders te overtuigen, zij blijven thuis. Wat Den Haag betreft, hij acht het beter, niet weder te keeren tot eene plaats, waar men reeds vroeger vergaderd heeft. De heer Meesters (Rotterdam A) stelt voor Rotterdam.

De heer Ter Weeme (afgevaardigde van Rotterdam B) raadt af, den broeders te Gouda de zorg voor de Conferentie op te dragen.

De Voorzitter is dit niet met hem eens. Als men de menschen uit den hoek haalt, komen zij voor den dag. Financieel bezwaar is er niet, maar er is geene sympathie. Welnu, laten wij het hen dan leeren! Als iemand niet wil, dan moeten wij hem op eene fatsoenlijke manier uit den hoek halen.

Men verlangt stemming.

De afgevaardigde van Kratingen wijst er op, dat het niet aangaat, tegen te stemmen zonder reden. Hij wil eens reden weten.

De heer Wirtz (afgevaardigde van Rotterdam B) zegt, dat die reden meer dan eens is opgegeven. Men vreest, dat de Conferentie daar niet zal gelukken. Om ze te doen gelukken, moet ze niet opgelegd worden aan broeders, die er het nut niet van inzien. Ter wille van de Conferentie en niet om de broeders aldaar stelt hij voor, de Conferentie niet in Gouda te houden.

De Voorzitter stelt voor het debat te beëindigen. Enkele stemmen doen zich nog hooren voor Rotterdam.

De heer Ketelaar (afgevaardigde van Rotterdam A). Een enkel woord. Ik ben er niet voor om verder over het zaakje te stemmen. Ik weet, met onwillige honden is het moeilijk hazen vangen. Een broeder van mij zeide bij de opening der eerste Conferentie: Wij weten al die dingen wel. Ik denk, dat die broeder nu wel bekeerd zal zijn. Nu kan er daar een toongevend lid zijn, dat ook spreekt: wij hebben het al zooveel jaren gedaan. Maar nu moeten wij trachten in Gouda eene Conferentie mogelijk te doen zijn. Ik ben er geheel onbekend, of er krachten voor een moderamen zijn.

Laat deze vergadering nu een moderamen aanwijzen om te dienen van advies. Laten wij die broeders in onzen arbeid opnemen. Als het op bezwaren stuit, dan bepalen wij eene andere plaats.

Bij acclamatie wordt Gouda aangewezen en als reserve Rotterdam.

Iemand bespreekt nu den tijd van de vergadering. De vergadering heeft nu plaats op 13 Juni. Nu is er overal nog geen hooibouw. Later volgt de granenbouw. Dat is een bezwaar bij ons en op meer boeren-plaatsen, daar dan de diakenen ongeregelde komen wegens den hooibouw. Het is gewenscht, dat de Conferentie vroeger of later plaats hebbe.

De Voorzitter merkt op, dat de vorige Conferentie te Delft in Mei heeft plaats gehad en een jaar vroeger ook in Juni en dat men indertijd besloten heeft, de Conferentie na Pinksteren te houden.

Een stem doet zich hooren voor April. De heer Wirtz (afgevaardigde van Rotterdam B) stelt voor, een vast moderamen te benoemen. Wat br. Ketelaar vroeg, was alleen voor dit geval om hulp te bieden aan Gouda.

De Voorzitter stelt voor, dat de Diakenen van Schiedam dit werk voortzetten.

De heer Wirtz: Kunnen wij dit niet gemakkelijk maken door nu punt 14 te behandelen? Als wij een moderamen hebben, dan is de zaak vast in goede handen.

De Voorzitter zou willen voorstellen, ons vast te houden aan de lijnen der regerings-commissie van Schiedam, dan komt men van middag gemakkelijk aan punt 14.

Aangenomen.

De heer Wirtz maakt in verband met de bepaling van tijd en plaats deze opmerking, dat wat men zou kunnen noemen het archief van deze Conferentie te loor gaat. Er is niets daarvan in druk en wij kunnen ons behelpen met een verslag in druk en dat der afgevaardigden in hunne Diaconie. Wij hebben niets in levenden lijve voor ons tot opleving van de Diaconie en van de gemeente, die in deze zaken belang stelt. Daarom is het eene vraag van belang, dat eens om de 5 jaar in eene brochure de resolutiën en wat verder op de Conferentie betrekking heeft worde uitgegeven voor een goedkoop prijs, de eventuele kosten over de diaconieën om te slaan. Dat zou een klein bagatel zijn. Ik wensch dit aan het oordeel der vergadering te onderwerpen.

Dan hebben wij iets blijvends, waar wij ons nut uit kunnen trekken. Ik heb het al te droef ondervonden, dat wij niets wat op een archief gelijk uit deze Conferentie hebben. De heer Ketelaar steunt dit voorstel om

deze reden, dat dan voorkomen zou worden, wat wij nu zien, namelijk eene vraag van Boskoop: „Ligt het op den weg van de Diaconie schoolgeld voor minvermogenende kinderen te betalen?“ eene vraag die rijp en breed op de Haagsche Conferentie is besproken.

De Voorzitter wil opmerken, dat wat br. Wirts heeft gezegd, in overweging kan komen als het moderamen gekozen is, dat dan op deze zaak zijne gedachte kan zetten.

De heer Wirts acht zijn voorstel hier niet bepaald van afhankelijk. De achtereenvolgende scribae zijn verplicht er voor te zorgen. De Voorzitter blijft bij zijne meening.

(Wordt vervolgd.)

Ingezonden.

„GEEN STUDENTEN.“

Hooggeachte Hoofdredacteur!

Reeds twee maal wijst gij er nu op, dat er bewerd is: „Te Kampen zijn het geen studenten“. De eerste maal in uw „De Vrijheid der Wetenschap en het Recht der Kerken“ 1899; thans, juist een jaar later, in uw „Bazuin“-artikel: „Nader Onderzoek“.

Deze bewering, geuit in het „Gereformeerd Studentenblad“, orgaan van den Gereformeerden Studentenbond aan de Vrije Universiteit, door Herodotus Thrasylus (een pseudoniem, waaronder hij altijd schreef en dat dus nu niet uit lafheid gebruikt werd), heeft wel uw aandacht geboeid, dat ze eerst aan het brochure-lezend en thans aan het Bazuin-lezend publiek wordt voorgedragen.

Daarom zal een woord van opheldering ook wel worden toegestaan.

Zonder uit te maken, of de bewering juist dan wel onjuist was, wensch ik n.l. te zeggen, dat de Seitenhieb in elk geval veelszins verdiend en geheel verklaarbaar was.

De schuld lag bij de Kampensche studenten zelf. Wat toch was er geschied? Het Kampensche Studentencorps had een Unie gesloten met één der twee aan de Vrije Universiteit bestaande Studenten-organisaties, en dat met volkomen negatie van de andere, die en naar datum van oprichting en historisch naar de idee de oudste brieven had.

Nu nog afgezien daarvan, hoe onkiesch het was om in dit broedersverschil te treden en om, waar de eene groep studenten der V. U. zeker niet minder dan de andere met de Kampensche studenten wegens wezens-eenheid kon worden geüniceerd, nochtans blijk te geven van voorkeur, zoo was die daad van unie-sluiting ook een totaal negeren van den Bond, als studenten-organisatie. Hoe men deze unie in een Kampensche Corps-vergadering dan ook heeft kunnen aanbevelen met te zeggen: „In hun verschil kiezen we geen partij“ is mij een raadsel. Dat deed men de facto, bedoeld of niet bedoeld.

Het is dan ook geheel verklaarbaar, dat dit negeren een eveneens negeerende uiting ontlokte aan een gegriefd gemoed. En is deze uiting zulk een vitium, dat u eerst als hoogleeraar in een brochure en thans als hoofdredacteur in „De Bazuin“ het de moeite waard vondt, er uw lezers-schare op te wijzen, dan is het zeker niet minder de moeite waard aan te toonen, dat het vitium originis te Kampen zelf ligt, bij het Studentencorps, dat als corps zeker in een bond iets van minder edelen bloede zag, imiteerend de traditie der ongelooft overheids-universiteiten, en dat daarom meende vrijelijk over den Bond te mogen heenstappen om de hand ter unie te reiken aan de ook „corps“-geheeten studenten-organisatie.

Een Oud-Rector van den Gereformeerden Studentenbond.

Aan den „Oud-Rector van den Gereformeerden Studentenbond“ vriendelijk dank voor deze toelichting, die het geïncrimineerde feit wel niet rechtvaardigt, maar toch verklaart.

Aan een „gegriefd gemoed“ moet men iets ten goede houden.

Maar de geachte inzender van bovenstaand stuk zal erkennen, dat, wanneer de zaak zoo diep moet worden opgehaald, de allereerste schuld ligt bij de Studenten van de Vrije Universiteit, die zoo hopeloos verdeeld zijn en zoo scherp tegenover elkander staan, dat het Studentencorps te Kampen met de eene afdeeling geen unie kon sluiten, zonder de andere te grieve en eene negeerende uiting te ontlokken aan het gegriefd gemoed.

Zoolang nu in eigen tuin zooveel te wieden valt, is er geen reden, om den buurman te onderhouden over het onkruid, dat er groeit in zijn hof.

En zoolang wij allen te zamen, Theol. School en Vrije Universiteit, nog zoo bitter weinig te beteekenen hebben tegenover de macht der hedendaagsche wetenschap, bestaat er hoegenaamd geen grond voor, om elkander afbreuk te doen, of zichzelf uitnemender te achten dan den ander.

Student of geen student, Kampen of Amsterdam, dat is de hoofdzak niet.

Maar wel komt alles hierop aan, of in onze aanstaande predikanten, litteratoren, juristen, medici al dan niet gekweekt worde een geest van waarlijk vrij, zelfstandig onderzoek; eene onuitroeibare liefde tot de waarheid; een oprechte zin voor echte, Christelijke wetenschap.

BAVINCK.

Boekaankondiging.

An Epistle to Ahab king of Israel etc. transcribed by E. van der Meulen and C. S. Hulst. Dedicated to Joseph Chamberlain by the transcribers. Grand-Rapids, Michigan.

Dit boekje, waarvan de curieuse titel onlangs volledig in de Standaard afgedrukt werd, bevat eene bittere satire op de handelingen van Chamberlain tegenover de Zuid-Afrikaansche Republieken, welke vergeleken worden met die van Ahab tegenover den akker van Naboth. Het is zeer lezenswaard en levert een overtuigend bewijs van de warme sympathie, welke de rechtvaardige zaak der Boeren bij velen in Amerika geniet.

American Sentiment. A plebiscite upon the Boer war.

De heer G. W. van Sien, predikant te

New-York, zond den 9en Mei l.l. een brief aan alle „geestelijken“ in Amerika, met verzoek om door teekening op lijsten te laten stemmen, hoeveel in hunne gemeenten ten gunste van de Boeren en hoeveel ten gunste van Engeland waren. Tot den 12en Juni toe ontving hij ongeveer 2500 antwoorden, waaruit bleek, dat 106,830 vóór de Boeren en 1345 vóór Engeland hadden gestemd. De heer Sien deelt dit in bovengenoemd boekje mede, voegt er eenige uittreksels uit de ontvangen antwoorden aan toe, en leidt eruit af, dat verreweg het grootste gedeelte van Amerika op de hand der Boeren is en eene interventie van de Vereenigde Staten wil.

Rev. A. de Vlieger, The origin and early history of the Coptic Church. Lausanne, George Bridel et Cie. 1900.

De heer A. de Vlieger, die vroeger hier te lande onderwijzer was, daarna naar Egypte ging, vervolgens tot predikant studeerde aan de Theol. School te Xenia in Ohio, en thans in Lausanne zijne studiën voortzet, is velen persoonlijk en nog meerderen bij naam en door geschrift (A. de Vlieger. De Hollandische Zending in Egypte. 1893) bekend. In het werkje, waarvan de titel hierboven staat, geeft hij een beknopt overzicht van den oorsprong en de oudste geschiedenis der Coptische kerk in Egypte. Hij heeft daarvoor een aantal bronnen geraadpleegd, welke bl. 81—86 worden opgenoemd — eene verdienstelijke lijst van litteratuur, die ook anderen helpen kan. Ook zijne eigene aanschouwing en ervaring komt hem bij verschillende onderwerpen, die hij behandelt, zeer te stade. De beschrijving van de Coptische geestelijkheid, van de sacramenten in de Coptische kerk, van de Coptische kerken enz. wint erdoor aan levendigheid. Het is een zeer interessante studie, welke de heer de Vlieger geleverd heeft; wij laten ze met belangstelling en bevelen ze gaarne aan.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Heden overleed plotseling onze geliefde Echtgenote en zorgdragende Moeder, Behuwd- en Grootmoeder

Gerritdina Zwaveling in den ouderdom van 60 jaren en 10 maanden. Dat zij is heengegaan naar haar leiland, met Wien zij menigmaal geworsteld heeft, is onze stille hoop, en troost ons nog in dezen droevigen toestand.

Namens Kinderen, Behuwd- en Kleinkinderen,
B. BERENDS,
PIKVELD bij COEVORDEN,
11 Juli 1900.

Heden overleed, zachten kalm, na een langdurig en smartelijk lijden, in den ouderdom van 71 jaar en 9 maanden, onze geliefde Moeder, Zuster en Tante

AALTJE DRENTH, sedert 1886 weduwe van J. H. Stefanus.

Christus was haar leven, het sterven is haar gewin.

Namens de Familie,
H. J. STEFANUS
VERENDAM,
13 Juli 1900.

Zondag 8 Juli ontving onze Vereeniging de treurige tijding uit Terwispe, dat hare President,

Trijtje Tiemens de Boer,

op 37-jarigen leeftijd is overleden. Wij mogen gelooven, dat zij nu juicht voor den Troon des Lams, en haar God nu in volmaaktheid dient; daar wijer getuige van waren, dat het hier op aarde reeds haar lust was om God te dienen; dit strekt tot onzen troost.

Namens de Geref. Jonged-Ver. „Tryfena en Tryfosa“,
A. SCHONEWILLE,
Secretaresse.

NIJMEGEN,
11 Juli 1900.

Heden middag om 3 uur overleed in de hope des eeuwigen levens onze broeder oud-Ouderling

M. de Lange,

in den ouderdom van 77 jaar en 9 maanden. Hij heeft onze gemeente 35 jaar met lust en liefde gediend, moge de Heere hem nu geven te rusten van zijn arbeid, daar zijn hoop en verwachting tot op het einde op den Heere was.

Namens den Kerkeraad,
I. BOOT, Praeses.
C. DEKKER, Scriba.

GEERDRIJK,
12 Juli 1900.

Heden overleed, op den leeftijd van ruim 55 jaar, in het Ziekenhuis te Groningen, na een geduldig lijden, onze algemeen beminde Broeder, Onderling

HARM FOLKERTS.

Slechts enkele maanden mocht hij als Opziener de gemeente dienen. — maar hij deed het met al de krachten en gaven, door God hem verleend. Thans rust hij van zijn arbeid, en wij, dankbaar voor hetgeen de Heere ons in hem gaf, missgunnen hem die ruste niet.

Vertrooste de Heere de bedroefde Familie en gemeente.

Namens den Kerkeraad der Geref. kerk te Grootegast,
B. v. d. WERFF, Praes.

GROOTEGAST,
17 Juli 1900.

Drankbestrijding.

Vergadering der GEREFORMEERDE VEREENIGING VOOR DRANKBESTRIJDING op Woensdag 25 Juli in het lokaal voor „CHRISTELIJKE BELANGEN“ op het A-Plein te ZWOLLE.

Leden-vergadering 's morgens ten elf ure: Openbare Vergadering des namiddag ten 2 ure: in deze samenkomst zullen referaten geleverd worden door de Weleerwaarde heeren Ds. W. H. GISPEN Jk., van BAARN en Ds. C. M. W. PLET van WEZEP.

Zij die als leden wenschen toe te treden worden ook des voormiddags verwacht.

HET MODERAMEN.

Geref. Gymn. Amsterdam.

Er bestaat voor een JONGM., die in het a.s. seizoen naar boveng. Gymn. gaat, gelegenheid voor **kost en wv.** tegen bill. voorw. in een ev. degel. burgergezin, waarvan een zoon dan ook de lessen gaat volgen. **Br. fr. lett. K.** bij den Boekh. W. F. THEILE Haarlemmerstr. 89, AMSTERD.

Iemand, een goed renderende Orgel- en Pianozaak hebbende, vraagt voor uitbreiding een

Werkend Vennoot

met eenig bedrijfskapitaal Vereischten kennis van Muziek, en van Christ. beginselen.

Brieven fr. aan G. PH. ZALSMAN te KAMPEN.

BOEKHANDEL.

In een Chr. boekh te 's-Gravenhage kan een net Jongmensch **geplaagd worden** als volontair (ter opleiding). Br. onder motto Boekhandel a/h. Bur. v. d. blad.

VEREENIGING CHRISTELIJKE BIBLIOTHEEK gevestigd te Nijkerk

Heden werd als 6e deel van den 3en jaargang aan de leden verzonden:

Dokter Voorwaarts' strijd en overwinning door ERNST SCHRIL.

TWEDE DEEL.

Met dit deel is de derde jaargang compleet. Nog zijn complete stellen tegen den abonnementsprijs van f 5.— verkrijgbaar. Men ontvangt daarvoor eene waarde van f 9,60 en wel:

I. SCHRÖDER: Op Jezus zien f 1.—
II. MANN: Dominieestypen f 1.—
III. Onze Christelijke feestdagen f 1,50.
IV. v. d. FLIER: Voor vrijheid en recht f 2,50.

V. en VI. SCHRIL. Dokter Voorwaarts' strijd en overwinning 2 dl. f 3,60.

Tegen inzending van f 5.—, of zoo men de boeken gebonden verlangt, van f 7,10, worden deze 6 boeken franco toegezonden door

den Uitgever
G. F. CALLENBACH te NIJKEK.

Ook alle soliede boekhandelaars nemen hierop bestellingen aan.

Bij ZALSMAN te KAMPEN komt van de pers:

Misbruikte Schriftuurplaatsen, door

E. KROPVELD.

TWEDE DRUK. 129 bladz.

Ing. 80 ct. geb. f 1,20.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

STEENWIJCKER BEDDENFABRIEK.

Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veeren,

opgericht 1899, levert franco: No. 1. **Het nieuwe Reclamebed**, bestaande uit 2 persoons veerenbed, inh. 50 pd. veeren, 30 pd. in 't bed, 1 peluw 8 pd. en 4 kussens elk 3 pd., van on- d ordingbare linnentijk, 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en een moltodeken, overtrek voor bed en peluw, voor f 35.—.

No. 2. **Een extra 2-persoons Bed**, inhoudende 42 pd. veeren, 26 pd. in 't bed, 1 peluw 6 pd., 4 kussens, elk 2 1/2 pd., van ondoordringbare linnentijk, 1 wollen of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltodeken, overtrek voor bed en peluw; ook alles te zamen voor f 35.—.

Wie nu een van deze koopt, ontvangt voor f 2.— 2 halve matrassen toe.

VEEREN à 35, 40, 45, 50, 60, 70, 80, 100 en 120 cent het pond.

Prima zuivere Kapok. Wie nu een **Kapokbed** verlangt, ontvangt bed, peluw en 2 kussens, storetijk en 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltodeken en overtrek voor bed en peluw, voor f 25.—.

Ieder Bed wordt in een kist verpakt.

Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.

Met aanbeveling,

J. KETEL Rz.,
Z/z. Markt, Steenwijk.

P.S. Veeren tot in de fijnste soorten voorradig, rembour, vrij zicht en monst- sters Gratis.

VERSCHEENEN:

Voor de Boeren.

(Uitgave van het Christelijk Nationaal Boeren-Comité)

Verkrijgbaar gesteld bij den heer J. F. P. WEINSEN, Spui- straat 131, Amsterdam.

Prijs f 0,50, franco per post na toezending van f 0,55 aan boven- staand adres.

Het Chr. Nationaal Boeren-Comité,
H. BIJLEVEL, Voorzitter.
Dr. JON. C. BREEN, Secretaris.

Alom is de in teekening geopend op den

Scheurkalender 1901

Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsam
't Gewond gemoed geneest;
't Is 't zaad der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.
O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord - het Woord des Heeren
Zal eenwiglijk bestaan.

Wie nog een teekenlijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te Huisen verschijnt elke maand:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord, onder redactie van Prof. L. LINDEBOOM, Hoogleeraar a/d Theol. School te Kampen.

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.

Reeds 5 No.'s zijn verschenen.

De prijs is slechts f 1,50 per jaar, franco per post. Men kan teekening zenden rechtsreeks aan den uitgever, en ook door een soliede boekhandelaar.

Bij ZALSMAN te KAMPEN verscheen:

CALVIJNS INSTITUTIE

OF

onderwijzing in den

Chr. godsdienst.

Tweede druk.

3 deelen f 6,00

in 3 nette banden f 7,50.

Dr. A. KUYPER zegt van dit werk in „Uit het Woord.“ 1e serie. 3e deel.

Tweede druk. Bladz. 169:

CALVIJNS woorden halen we aan uit de vertaling van zijn **Institu- tie**, die in 1865 bij ZALSMAN te KAMPEN verschenen is. Deze uitgave kunnen we niet genoeg aanbevelen. De titel luidt: **JOHANNES CALVIJNS In- stitu- tie of onderwijzing in de Christelijke godsdienst**. De overzetting is uitsluitend geslaagd. Er is geen werk, dat Calvijn's Institu- tie in diepte van opvatting, omvatendheid van blik en volheid van godzaligen, stichten- den geest overtreft.

Boek- en Handelsdrukkerij

VAN DE

Uitgeversmaatschappij

„DE VECHT“

Breukelen. Direct. P. MOBACH.

(Uitgave van het Geref. Traktaatgenootschap

„FILIPPUS“)

Beveelt zich beleefd

aan voor de levering

van alle voorkomende

drukwerken.

Fraai werk. Vlugge bediening.

Concurrerende prijzen.

DE KAMPER

BOEK-ENSTEENDRUKKERIJ

van ZALSMAN

is het beste adres voor alle soorten drukwerk.

Rekeningen, nota's, kwitan- ties, briefhoofden, briefkaarten, enveloppes, advieskaarten, naam- kaartjes, wissels, circulaire's, programma's enz. enz. worden net, vlug en goedkoop franco geleverd door het gehele rijk.

GEREFORMEERD GYMNASIUM,

te Amsterdam.

Sedert de vorig: opgave ontving de Ver- eeniging voor Voorbereidend Universitair On- derwijs de volgende giften:

's GRAVENHAGE: Gebr. V. f 1; I. C. S. f 2,50. M. v. S. f 1, H. v. S. f 2,50, S. J. f 1. G. F. H. f 1, J. N. A. f 1, P. J. L. f 1, W. N. f 1, L. J. S. v. K. f 10, Wed. S. f 1, W. d. J. F. C. f 0,50, Mevr. W. f 0,50, dam. B. f 1. 's GRAVENZANDE: E. M. Gan. f 1, H. v. S. f 0,50, A. P. f 0,50, D. v. B. f 0,50, J. v. f 0,50, J. v. D. f 1, A. N. f 1, A. J. v. d. K. f 1, M. V. f 0,50, C. v. d. S. f 0,50, A. S. f 1, C. v. T. f 0,75, A. v. d. B. f 0,50, S. d. B. f 0,50, B. B. f 2. MONNIKENDAM: N. N. f 2,50, K. d. B. f 1, W. K. f 0,50, Wed. F. K. f 0,50. ROTTERDAM: J. v. d. B. f 0,50, N. N. f 1, Mejr. R. L. C. f 1, LOOSDUINEN: S. v. S. f 1, F. S. f 1, H. F. f 0,50, T. K. f 0,50, J. D. C. f 1, DORDRECHT: J. G. f 2,50, M. M. v. B. f 1, K. f 1, Mejr. I. M. D. f 2, W. v. R. Wz. f 1, N. V. f 1, D. M. f 1, D. d. K. f 1, A. B. f 1, A. M. Jz. f 1, J. v. f 0,50, PURMEREND: J. B. f 0,50, J. G. Kz. f 1,50, K. G. f 2,50, P. J. f 1, Jb. G. f 1, A. N. v. f 1. VREESWIJK: J. P. v. H. f 1, H. v. d. K. f 0,50, C. B. f 0,50, N. N. f 0,50, T. J. B. f 0,50, G. v. d. V. f 1. OPPERHOES: Ds. R. J. A. f 1, P. R. f 0,50. BLEISWIJK: L. J. S. f 1, P. v. D. f 1,50, J. v. B. f 1, G. J. S. f 1, A. R. f 0,50, J. M. f 1, J. G. f 1, B. v. L. f 2, P. v. B. f 1, Wed. d. P. f 1. ENK- HUIZEN: Wed. G. L. f 1, J. S. Nzn. f 2, S. B. f 1, J. M. f 1, R. Z. f 1, J. F. f 1, S. G. f 0,50, D. Z. f 2, P. V. Czn. f 1, OVERLEEK: S. B. f 2, J. B. f 2,50, B. P. f 0,50. BEER-HUGOWAARD: P. d. H. f 2. BOEGRADEN: S. v. f 1, C. d. G. f 1. ALKMAAR: A. K. f 1, J. F. f 2,50, G. T. f 2,50, M. J. f 1, A. v. K. f 1, H. S. f 1, H. W. C. f 0,50. BEEMSTER: J. E. f 1, P. W. E. f 1,50, P. E. f 1, J. S. f 1, J. E. Jz. f 1, W. E. Jz. f 0,50, Jb. K. f 0,50, C. K. f 1, P. K. f 1,50, WASSENAAR: A. v. d. K. f 2,50. DELFS- HAVEN: Ds. d. f 1,25. MEDEMBLIK: Ds. J. S. f 2. UTRECHT: C. v. L. f 1, K. H. G. f 1, A. C. W. f 2, H. L. R. f 2,50, R. R. Gzn. f 1, J. S. Jr. f 1, I. C. L. f 1, G. v. A. f 1, I. W. f 2,50, H. d. W. f 2, I. D. f 1, J. J. B. f 1, J. J. F. f 1, J. J. v. N. f 1, D. Q. v. D. f 0,50, J. H. B. f 1, A. v. O. f 2, N. N. f 1, P. V. f 1, E. F. f 0,50, B. S. f 0,50, J. S. f 1, D. R. f 1, H. f 0,50, I. L. C. f 0,50, C. E. E. f 1, W. t. G. f 1, H. S. f 1, N. N. f 1, P. H. f 2,50, A. M. B. f 1, T. L. f 1, A. d. S. f 1, Wed. D. B. f 1, Mejr. L. f 1, Mejr. L. v. d. B. f 2, E. B. f 1,50, Wed. C. o. H. f 1, Wed. B. f 1, Wed. D. v. L. f 1, Mevr. W. B. f 2,50.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij- dragen, waarover per quitantie wordt be- schikt.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij- dragen, waarover per quitantie wordt be- schikt.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij- dragen, waarover per quitantie wordt be- schikt.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij- dragen, waarover per quitantie wordt be- schikt.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij- dragen, waarover per quitantie wordt be- schikt.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij- dragen, waarover per quitantie wordt be- schikt.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij- dragen, waarover per quitantie wordt be- schikt.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij- dragen, waarover per quitantie wordt be- schikt.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij- dragen, waarover per quitantie wordt be- schikt.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij- dragen, waarover per quitantie wordt be- schikt.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij- dragen, waarover per quitantie wordt be- schikt.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij- dragen, waarover per quitantie wordt be- schikt.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij- dragen, waarover per quitantie wordt be- schikt.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij- dragen, waarover per quitantie wordt be- schikt.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij- dragen, waarover per quitantie wordt be- schikt.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij- dragen, waarover per quitantie wordt be- schikt.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij- dragen, waarover per quitantie wordt be- schikt.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij- dragen, waarover per quitantie wordt be- schikt.

N. B. Niet vermeld zijn hier